

רמז) (שם משנה כ"ב) על כרחק אתה נוצר, ועל כרחק אתה נולד, ועל כרחק אתה חי, ועל כרחק אתה מת, ועל כרחק אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלכי המלכים הקב"ה. והנה לכאורה יש בכאן תמי נחלה אם כל הדברים המה בעל כרחו אם כן אמאי בעל כרחו אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כמו למשל גביר אחר שכפה והכת לאיש אחר שהיה ממנה אצלו ולסדר לו ספר הזכרונות וחשבונות, והשיב לו האיש שאין ביכולתו לכתוב כתב ולחשוב חשבונות, אבל הגביר לא השיב על דבריו והכה אותו עד שהיה מוכרח להיות אצלו כותב והתם ספר וסוגה, והנה להשובת השנה שלח הבעה"ב אצל האיש הנ"ל ואמר לו בואו חשבון, וראה בהפנקס והנה עלה כלו קמטנים כמו פני תרולים נפתלים ועקשים אין בהם מחוס, והי' הגביר מציה להכות להאיש הנ"ל כמות אכזריות, והאיש צעק בקול מר הלא אנכי מקדם אמרתי לכם כי אין ביכולתי לא לכתוב ולא לחשוב חשבונות מה זה ועל מה זה וכו', כן הרבה הוזה כאן הא אם הר' דברים המה בעל כרחו אינו מדוע בעל כרחו אתה עתיד ליתן דין וחשבון (ש"ן מסכת נרכות דף ל"ב ע"ב), אמנם יתבאר על פי מה דאיתא בגמרא (כמסכת כ"ב דף ד) המקף את חברו משלש רוחותיו תבירו פסור מלידתו לו על השלש מדצות דיכול לאמר לו מאי אהנית לי הא הצד הר' היא פתוחה, ועוד הא אני לא בקשתי מסך המוכה הוא, אמנם אם עמד הניקף ונדר הצד הרביעית פנלגלין עלי

עליו את הכל דגלי דעהיה דנדא ליה בהשלש מדצות וחייב לשלם חלק השלש מדצות ע"ש. והנה כאן ניכר בצדיות האדם נדר הקב"ה אותו משלש רוחותיו בשלש נדרים, והם מה שחשבם התנא אחת לאחת, א' בעל כרחו אתה נוצר, ב' על כרחו אתה נולד, ג' על כרחו אתה חי, והנה לפי הדין הג"ל שהמקף את חברו משלש רוחותיו אין מחייבין אותו, אבל כאשר האדם יחלה ר"ל ונוטה למות או משתדל ברופאים להתרפאות מחליו שיעמוד בחיים, וכל אשר לו יתן בעד נפשו. צועק ובוכה כי חפץ חיים הוא, אם כן זה חובה ממש להדין הג"ל דאם עמד הניקף ונדר את הצד הרביעית או פנלגלין עליו את הכל, דכאן ניכר גלי דעתיה בזה דניחא ליה בהגך ל' דברים הג"ל, וזאת היא מליצת התנא במשנה, ע"כ אתה נוצר, ועל כרחק אתה נולד, ועל כרחק אתה חי, ואצ"ל תפענן ולא נחא לך בשלש אלה הנדרים, לכן אמר התנא אבל ועל כרחק אתה מת, כי בעצמך השתדל לגדוד רוח הרביעית ונלי דעתך דניחא לך במה שאתה נוצר ונולד וחי ולכן על כרחק אתה עתיד ליתן דין וחשבון דפנלגלין עליו את הכל * :

ע"י בספר יסודי המקרים פי' ויקבל שכח שם ששם ממורו ורכו האון הנלי"ב ז"ל ר"מ דוואלזין בפמ"ח ס' הפמק שאלה שאמר שפסם אחס יסבו כאלמידים סניב לשלחו של מרן החסיד הגר"א ז"ל. ונחלגל לפניהם המשנה הזאת ואז אמר הגר"א ז"ל הביאור מדובנא מו"ה יעקב ז"ל. ונחלגל לפניהם המשנה הזאת ואז אמר הגר"א ז"ל הביאור כזה. והוא פלאי. והמניד מדובנא המטיק סיכף דכריו אלה על פי משל פכ"ל. והגני להפטיק בכאן המשל המובא באיזה ספרים דה"י לאיש שחי בנוס אחס כעורה ורפת המראה מאד ואחס רעה בתכונתה ולרה ואיזורה גדולה מאד אשר בעבור זה אין איש רוצה לקחחס. ויהי היום ויבוא שדכן ידוע ויאמר לו הנס יש שני אנשים אחד סומא ואחד חרש. ומעשה אס יש אה נפסד יקח הסומא את בתך העכורה ולא יראה מה הוא בומר לו. והחרש יקח הארורה ולא ישמע לעקתה הנאה אליו. וייטב הדבר לפני האיש ויעש כן. ויהי כאשר עכרו כמה שנים והזוגות האלו גדלו והלליחו בעושר רב וגם עשו פרי. ויהי היום ויעבור שם רופא מומחה ויאמר גי' יש לאל ידו לפקח הסומא ולרפא החרש. ויבוא הרופא לביתם ונמרו אתו ליתן לו סך מרובה לרפא אותם. ויהי כי ריפא אותם כלה מחלוקת גדולה בין הזוגות. זה ראה את רעה המראה בזבולו. וזה שמע קולי קולות הארורה באהלו. ויהי כאשר בא הרופא לבקש משכורתו ולחורנו ליתן לו באמרם כי עוד רעה גדולה גרם להם כי פחה יראו וישמעו מה הגיע עליהם לכן אין לו דמים בעד זה. ויבוא לבית המשפט ויערכו סענומיהם לפני השופט. ויאמר הרב להרופא כן אחס שפטיית להם רעה גדולה יותר מהסובה שפטיית עמהם לכן מוכרח אתה להסיר הרעה מנגד עיניהם ולהשיבם כמחילה אס לאל ידך. ויאמר הרופא עוד יותר נפל לי להחזירם כמחילה יותר מלרפאם. ויהי כאשר שמעו שני האנשים האלו את הפסק אשר ילא מפי הרב פנו ואמרו כי אין לנוס בזה. אז אמר הרב אס זאת איפוא חייבים אחס לשלם להרופא כל משכורתו שלימה. כן הנמשל כאן דבעל כרחו אתה נוצר וכו'.